

DØVEKONSULENTERNE FØR – NU – OG I FREMTIDEN

2014 blev året, hvor der skete store ændringer på det specialiserede socialområde. Ansvar for en række rådgivningstilbud på handicapområdet er blevet flyttet til VISO under Socialstyrelsen, som har overtaget både det faglige og det betalingsmæssige ansvar for tilbuddene. De har hidtil været finansieret efter objektive kriterier, dvs. omkostningerne er blevet delt mellem kommunerne i forhold til indbyggertal.

Døvekonsulentordningen er det eneste rådgivningstilbud, som fortsætter uændret, altså organiseret som et samlet tilbud under CFD med fortsat kommunal betaling.

2014 er samtidig året, hvor døvekonsulentordningen kan fejre 75 års fødselsdag. Lad os derfor se lidt nærmere på dette tilbud, dets historie, formålet med tilbuddet og ikke mindst – de fremtidige udfordringer og behov.

ET HISTORISK RIDS

De vanskelige vilkår på arbejdsmarkedet i 1920'erne og 30'erne førte til, at Socialministeriet fra 1. december 1939 gav bevilling til oprettelse af "Erhvervs- og Vejledningskontorer for Døvstumme" tre steder i landet, nemlig i København, Nyborg og Fredericia.

Formålet med disse kontorer var især:

"Erhvervsvejledning, arbejdsanvisning, samarbejde med døvstummeskolerne¹ vedrørende elevernes erhvervs muligheder, bistand i almene forhold for døvstumme, når disse, deres pårørende, arbejdsgivere eller andre finder anledning dertil..."²

Det er vigtigt, at døvekonsulenterne kan kommunikere på tegnsprog med borgerne

TIDLIGERE VAR RÅDGIVNINGEN TIL DØVE VARETAGET PRIMÆRT AF DØVEPRÆSTERNE OG DØVELÆRERE PÅ DØVESKOLERNE, FORTRINSVIST PÅ FRIVILLIG BASIS. NU FIK RÅDGIVNINGEN ET MERE PROFESSIONELT PRÆG, IDET DER PÅ ERHVERVSKONTORERNE BLEV ANSAT KONSULENTER, HVIS HOVEDOPGAVE VAR AT RÅDGIVE DØVE OG HJÆLPE DEM IND PÅ ARBEJDSMARKEDET.

Tidligere var rådgivningen til døve varetaget primært af døvepræsterne og døvelærere på døveskolerne, fortrinsvist på frivillig basis. Nu fik rådgivningen et mere professionelt præg, idet der på Erhvervskontorerne blev ansat konsulenter, hvis hovedopgave var at rådgive døve og hjælpe dem ind på arbejdsmarkedet.

Sådan startede døvekonsulentordningen op for snart 75 år siden med tre kontorer. Siden kom der rådgivningskontorer til i Århus, Ålborg og Herning, og kontoret i Nyborg blev senere flyttet til Odense. I dag er der fem rådgivningskontorer, idet kontoret i Herning for en del år siden blev lagt sammen med kontoret i Århus. De øvrige kontorer er stadig placeret i de fem store "døvebyer" i Danmark, de byer hvor der traditionelt har boet flest døve: Aalborg, Aarhus, Fredericia, Odense og København.

ÆNDRET ORGANISERING

Organisatorisk er der sket ændringer flere gange i årenes løb. I mange år var døvekonsulenterne organiseret under og betalt af Socialministeriet. I 1998 med Servicelovens indførelse blev det betalingsmæssige ansvar flyttet til amterne, og døvekonsulenterne blev samtidig flyttet til Institutionen for Døve (nu CFD),

som dengang havde driftsaftale med Københavns Amt.

I forbindelse med kommunalreformen i 2007 blev finansieringen flyttet til kommunerne, som stadig betaler for tilbuddet.

Som nævnt indledningsvist har de ændringer, der skete for det specialiserede socialområde medio dette år ikke haft konsekvenser for døvekonsulentordningen. Den fortsætter under CFD, betalt af kommunerne efter Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds bekendtgørelse herom.

INDHOLDET I RÅDGIVNINGEN ER BLEVET BREDERE IGENNEM ÅRENE

Rådgivning indenfor uddannelses- og beskæftigelsesområdet har altid været en vigtig del af døvekonsulenternes tilbud.

Igennem årene har tilbuddet dog udviklet sig til at omfatte hele det sociale spekter, og især familieområdet med rådgivning til døve forældre med hørende børn er kommet til at fylde meget mere, end det gjorde, da døvekonsulentordningen startede op.

Om behovet altid har eksisteret, eller et stadigt mere kompliceret samfund

**I MANGE ÅR HAVDE
DØVEKONSULENTERNE
EN VIGTIG ROLLE MED
AT TOLKE FOR DØVE I
MANGE FORSKELLIGE
SAMMENHÆNGE, FX VED
KONTAKTEN TIL OFFENTLIGE
MYNDIGHEDER.**

Borgerne kan frit henvende sig med både små og store problemer

med øgede krav på alle fronter har medført, at døve forældre i højere grad efterspørger rådgivning end tidligere, er svært at vurdere.

I hvert fald efterspørger rigtig mange døve forældre i dag vejledning i forbindelse med opdragelsen af deres hørende børn, muligheder for netværksdannelse og erfaringsudveksling med andre i samme situation.

DØVEKONSULENTE TOLKER IKKE

I mange år havde døvekonsulenterne en vigtig rolle med at tolke for døve i mange forskellige sammenhænge, fx ved kontakten til offentlige myndigheder. Men efterhånden som mulighederne for at få professionel tolkebistand med årene er blevet meget bedre, er tegnsprogstolkning ikke længere en del af konsulenternes tilbud. Derimod kan konsulenterne være behjælpelige med at søge bevilling til tolkning.

Det er dog stadig meget vigtigt, at døvekonsulenterne er gode til tegnsprog og kan kommunikere direkte med døve borgere uden brug af tolk.

Døvekonsulenter, som ikke behersker tegnsprog ved ansættelsen, skal derfor igennem et intensivt kursusforløb med henblik på hurtigst muligt at lære dette.

DET SOCIALE NETVÆRK I DØVEFORENINGERNE

De lokale døveforeninger rundt om i landet har igennem tiden spillet en vigtig rolle som socialt netværk for døve. I døveforeningerne har døve kunnet mødes på tværs af sociale skel og uanset funktionsniveau. Ressourcestærke døve har hjulpet de døve medborgere, som har haft mere behov for hjælp.

I dag har mange døve taget en højere uddannelse og har et krævende job, ofte på en arbejdsplads, hvor der er mulighed for at kommunikere på tegnsprog i løbet af arbejdsdage, evt. ved hjælp af en tegnsprogstolk.

Mange får dermed dækket deres behov for social kontakt i løbet af arbejdsdagen eller deltager i det store udbud af fritidsaktiviteter, der eksisterer generelt i samfundet, fordi de nu har mulighed for at få en tegnsprogstolk med. De har derfor ikke så stort behov for det netværk, som findes i døveforeningerne.

Flere af de små lokale døveforeninger, som tidligere eksisterede rundt om i landet er blevet nedlagt, og det er blevet stadig sværere at finde folk, som kan og vil drive døveforeningerne. Denne udvikling mærker døvekonsulenterne tydeligt, idet flere ressourcetsvage døve er blevet mere

afhængige af professionel bistand i hverdagen. Også den samfundsmæssige og teknologiske udvikling, medfører store krav om at kunne anvende de nye teknologiske muligheder med fx webbaseret kommunikation. Desuden betyder den stadig om sig gribende digitalisering vanskeligheder for mange ældre og svage døve, som får et øget behov for støtte til at komme i kontakt med offentlige myndigheder via de elektroniske medier.

FRI ADGANG TIL RÅDGIVNING

Det har været en af døvekonsulenternes vigtigste "varemærke", at alle døve frit har kunnet henvende sig på kontorerne med både små og store problemer, som de har kunnet få støtte til at løse, uden at der har skullet en visitation til først.

Det samme gælder andre professionelle, som kommer i kontakt med døve, primært kommunale sagsbehandlere. De kan frit kontakte døvekonsulenterne for at få rådgivning eller få en døvekonsulent til at være med til en samtale med en døv borger.

Også mange arbejdsgivere benytter sig af muligheden for at få rådgivning fra døvekonsulenterne, hvis der er problemer på en arbejdsplads, som man har brug for hjælp til at løse. Det kan være i forbindelse med bevilling

af fx hjælpemidler eller tolkebistand. Eller det kan være i forbindelse med konfliktsituationer, som kræver bistand udefra.

Døve borgere kan vælge, om de ønsker at komme på det nærmeste kontor for at få en samtale med en døvekonsulent, eller om de gerne vil have besøg i deres hjem. Det sidste foretrækker især mange ældre døve og også døve borgere, som bor langt væk fra kontorerne.

I dag foregår en del af rådgivningen desuden via mail, SMS eller de nye webbaserede kommunikationsteknologier, hvor der er mulighed for at kommunikere på tegnsprog via et webkamera. Det er dog især de yngre døve, som er fortrolig med disse kommunikationsformer.

Vigtigt er det, at enhver døv borger har mulighed for at komme i kontakt med sin døvekonsulent på en måde, som passer til den enkelte.

FREMTIDEN - UDFORDRINGER OG BEHOV

Nu er der nok nogen, der vil spørge: *"Jamen er der da overhovedet behov for døvekonsulenter i dag, hvor lægerne kan tilbyde en CI-operation, så de fleste døve børn får et talesprog, integreres i folkeskolerne, og klarer sig uden tegnsprog?"*

Ja. Uanset ovenstående vil der være behov for døvekonsulenter mange år endnu. De første børn, som blev opereret i begyndelsen af 90'erne, blev først opereret omkring skolealderen, og de fik kun CI på det ene øre. Disse børn er nu ved at være voksne, og de fleste er stadig afhængige af tegnsprog.

Siden er teknologien hele tiden blevet bedre. Fra år 2000 begyndte man at operere børnene tidligere, ofte omkring 1 års alderen, hvilket gav meget bedre resultater. Endnu bedre blev det, da man fra 2006 begyndte at tilbyde CI på begge ører.

Da de døve børn, som har haft størst udbytte af CI-operationerne, altså først nu nærmer sig voksenalderen, har der endnu ikke været nogen mærkbar nedgang i antallet af døve brugere, som søger rådgivning hos konsulenterne.

Man tilbyder ganske vist også voksne døve en CI-operation. Men når det drejer sig om døve, som altid har været tegnsprogsbrugere, ændrer en operation ikke kommunikationsmulighederne. Man kan måske give en voksen døv tegnsprogsbruger lydopfattelse, men ikke evnen til at skelne ord eller markant bedre muligheder for selv at udtrykke sig sprogligt.

Derfor vil de fleste døve, som i voksenalderen får foretaget en CI-operation, stadig være brugere af konsulenttilbuddet som hidtil.

Hvad udviklingen på børneområdet angår, er der nok ingen tvivl om, at den teknologiske udvikling hele tiden bliver bedre med stadig bedre resultater for de CI-opererede børn. Der har dog hele tiden – både her og i udlandet – eksisteret en gruppe børn, som ikke i tilstrækkelig grad har kunnet profitere af deres CI. Der vil derfor fortsat være en gruppe, som vil have behov for særlig rådgivning, ikke mindst i forhold til uddannelse og arbejde.

Jo mindre gruppen af døve tegnsprogsbrugere bliver, jo mere sårbar bliver den også. Mulighederne for netværksdannelse bliver færre og behovet for professionel støtte dermed større.

Der er derfor ingen tvivl om, at der i mange år fremover vil være et behov for en døvekonsulentordning, som kan rådgive brugerne, men også rådgive andre professionelle.

1 I dag anvendes begrebet døvstumme ikke mere. Mennesker som er født døve og opvokset med tegnsprog som modersmål er ikke stumme, men mange har et uforståeligt dansk på grund af hørenedsættelsen.

2 Kilde: "Småblade for Døvstumme, december 1939

**"JAMEN ER DER DA OVERHOVEDET BEHOV FOR
DØVEKONSULENTER I DAG, HVOR LÆGERNE KAN TILBYDE EN
CI-OPERATION, SÅ DE FLESTE DØVE BØRN FÅR ET TALESPROG,
INTEGRERES I FOLKESKOLERNE, OG KLARER SIG UDEN
TEGNSPROG?"**